

250 ex., Ospelerpeel 11 ex., Roermond; 2 ex., Terwinselen, J. Bais; Kleine wilde zwaan, *Cygnus bewickii*, 27-XI, 12 ex., Leeuwen-Roermond; 4-XII, 22 ex., idem. Wilde zwaan, *Cygnus cygnus*, 4-XII, 1 ad. + 6 juv., Roermond; Knobbelzwaan, *Cygnus olor*, 22-XI, Schinnen, 4 ad. + 3 juv., Schinnen, 4-XII, 3 ad. + 4 juv., Stevensweert; Pestvogel, *Bombycilla garrulus*, 11 ± 28 XI, 35 ex., Hoensbroek, 14-XI, 5 ex., Nuth, 20-XI, 1 ex., Ubachsberg, 22 ex., Schinveld, Goldbach; 20 ex., Gulpen, Collin.

Mej. Blankevoort deelt mede dat op 13-XI een aalscholver is verschenen op de vijver Blankevoort te Heerlerheide. Het dier is daar op 22-XI voor het laatst gezien. De vijver vroor toen over een groot gedeelte dicht. Op 25-XI vond de heer J a n s z e n het dier aangespoeld op de oever. Het bleek 14 staartpenningen te bezitten, waarmee het kon worden gedetermineerd als de gewone aalscholver, *Phalacrocorax carbo sinensis*. Een in 1953 te Merkelbeek aange troffen exemplaar van de gekuifde aalscholver, *P. aristotelis*, die op de vijver te Brunssum werd gehouden, kwam daar in 1954 om doordat hij onder het ijs verdronk. Waarschijnlijk is dit ook gebeurd met het ex. van Heerlerheide.

Tenslotte geeft mej. Blankevoort een overzicht van de kraanvogeltrek in 1965: (p. 149).

HET EERSTE STADSPARK VAN MAASTRICHT

In november 1648 werd benoemd tot militair gouverneur van de vesting Maastricht de Wildt- en Rhijngraeff Frederik, Magnus prins van Salm, via de Coligny's en de Solms'en verwant aan de Oranje's. Hij verkeerde aan het hof van stadhouder Frederik Hendrik; blijkens zijn belangrijke commando's tegen Spanje en Münster moet hij, katholiek zijnde, militair hoog zijn aangeslagen geweest. Hij was gehuwd met baronesse de Thézart, een nicht van kardinaal de Richelieu. Overeenkomstig zijn afkomst en rang voerde hij een grote staat. Uit zijn nog bestaande portretten komt hij ons tegemoet als een hautain 17-de eeuws grand seigneur van Franse hofcultuur.

Aan deze man dankt Maastricht zijn eerste stadspark.

In de raadsbesluiten van de stad staat te lezen op 29 oktober 1653: „D'heere borgemeester

Paludanus hebbende voorgebracht, dat d'heere Rhijngraeff heeft voorgeslaegen, dat seeckere plaetsche tusschen de Jeecker ende Bathpoorte behoorde geplaneert ende met goede lindeboomen beplandt te worden,

Is goetgevonden ende verdraegen op de presentatie van d'heer schepen Hackfort, dat vijftich rijcxdaelders van stadtsweghen sullen aen Zijne Excellentie betaelt worden, daermede de voorgesegde planeringhe sal worden geëffectueert tot contentement van Zijne Excellentie ende voorsegde Eersaeme Raedt.”

De gouverneur wenste persoonlijk ter plaatse de nodig aanwijzingen te geven, zoals blijkt uit het raadsbesluit van de volgende dag: „Sijn mede gedeputeert die heeren hoochschoutetten om metten heer schepen Hackfort, Zijne Excellentie te accompagneren totte visite van de pleyn te maecten tusschen de Jeecker, Maese ende Coolpoorte, ende van Zijne welgemelte Excellentie's intentie rappoort te doen.”

De autoriteit van de gouverneur treedt uit de grote opmaak van de „oculaire inspectie” naar voren. Uiteraard kwam men dan ook tot overeenstemming, immers op 17 november 1653 „is oock geordonneert die vijftich rijcxdaelders geaccordeert hiervorens aen de heere schepen Hackfort tot applaneringhe van de pleyn tusschen het nieuwe canael van de Jeecker, oude Jeker ende Maese, te tellen in handen van den secretaris van Zijne Excellentie den heere Rhijngraeve, gouverneur deser stadt.”

Het werk was dus in uitvoering of mogelijk intussen al gereed. De nadere omschrijving van het terrein geeft aan, dat de gehele ruimte tussen de stadswallen en de Maas van de Batpoort (vroeger genoemd Bovenste Coolpoort) tot aan de nieuw gegraven Jekerbedding werd geëgaliseerd en beplant. Aangezien dit zelfs in 1653 niet met 50 rijksdaelders, toen de prijs van een aam wijn van 155 liter, kon zijn betaald, kan men tussen de regels lezend wel aannemen, dat in opdracht van de gouverneur de soldaten van het garnizoen het werk in corvéedienst hebben uitgevoerd.

Men krijgt dan ook niet de indruk, dat de Eersaeme Raedt wel zo erg overtuigd was van de noodzakelijkheid van de aanleg, maar dat men zich klaarblijkelijk niet tegen de overdreven luxe grillen van de gouverneur wenste te verzetten.

De gouverneur zal dat wel begrepen hebben, want hij hield nauwlettend een oog op zijn geesteskind. Daarvandaan het raadsbesluit van 16 maart 1654: „Op de voorstell van de heer hoochschouteth Groulardt aengaende de bewaeringhe van de boomen die buyten de Lieve Vrouwepoorte langs de Jeecker ende Maese geplamt sijn tot cieraet van dese stadt,

Is goetgevonden ende verstaen, mits dat Sijne Excellentie d'heere Rhijngraef sal fourneren een subsidie van vier goede boomen, daeraff twee baallien sullen gemaectt worden ende eenighe weynighe paelen ingeheydt, oock eenighe commodieuse bancken oft sidtplaatschen opgerecht.”

Er werden dus ter bescherming van de bomen palen ingeslagen en hekken geplaatst, en verder zelfs gemakkelijke banken neergezet. De Eersaeme Raedt kon er niet onder uit, maar men liet toch wel merken, dat die nieuwmodische fratsen wat dienden te worden afgeremd, en liet dus de gouverneur het materiaal leveren, afgezien van het vermoedelijk vanzelfsprekende arbeidsloon.

Klaarblijkelijk was het gehele terrein in beslag genomen en was er zelfs geen rekening gehouden met de behoeften van de schippers aan een jaagpad, immers op 15 juni 1654: „is mede geresolveert aen de schippers te permitteren eenen bequaemen wech voor hunne peerden te nemen op den boort van de Maese lanxhenen die nieuwe groene plaatsche buyten die Coolpoorte, volghens designatie die de boumeester deser stadt sal geven.”

Dit eerste park is door aanleg van straten, het kanaal Maastricht-Luik en een gewijzigde loop van de Jeker reeds lang verdwenen.

Als gevolg van de Maaskanalisisatie, de bouw van de Kennedy-brug en huidige verkeerseisen komt er een aanzienlijke reconstructie in de Zuidoosthoek van de oude stad, waarbij o.a. het in het voornemen ligt het tegenwoordige stadspark westelijk door te trekken tot tegen de nog bestaande Onze Lieve Vrouwewal.

Zodoende komt de „groene plaatsche” van de Rhijngraeff wederom als park opnieuw tot leven.

In de gezamenlijke vergadering van het Natuur-Historisch Genootschap en de kring Maastricht van het Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap op 23 oktober 1965 werd

in verband hiermede de idee gelanceerd de voor Maastricht toch armelijk neutrale benaming van Stadspark bij deze gelegenheid te wijzigen in Rhijngraevenpark. Men moge de ook overigens acceptabele man, die Maastricht in de XVII-de eeuw voor 50 rijksdaalders een eerste stadspark bezorgde, daarmede eren.

Haanen.

OVER DE VEGETATIE VAN DEN HOOGEN BOSCH

Gegevens uit een rapport van W. Iven,
Hoofdassistent bij het Staatsbosbeheer

Tijdens een opleidingsperiode van drie maanden in het Natuurbeschermingsconsulentschap voor Limburg werd de opdracht verstrekt een vegetatiekaart te vervaardigen van Den Hoogen Bosch. Dit is een bos, dat gelegen is boven en in de oostelijke Maasdalhelling op de grens van de gemeenten Elsloo en Geulle. Het ligt te midden van akkers, jonge boomgaarden en weilanden, en wordt aan de westzijde begrensd door de spoorlijn Maastricht-Sittard. Dit boscomplex maakt reeds gedeeltelijk deel uit van het O.K.W.-reservaat „Het Bunderbos”.

De waarde van Den Hoogen Bosch is zeer groot. Het is een van de weinige opgaande loofbossen in de wijde omgeving en vormt een zwaartepunt in het omringende landschap. In het bos ontspringen veel bronnen en beken, waardoor de wetenschappelijke betekenis nog verhoogd wordt.

Uit het „Stuck beschrijvende de grenzen van Elsloe” van 1462 blijkt min of meer duidelijk dat de zuidgrens van de heerlijkheid ongeveer gelijk was aan die van de huidige gemeente Elsloo; deze grens volgt ongeveer de loop van de grootste beek, de Roescherd, door Den Hoogen Bosch. Sinds deze beschrijving is de loop van de beek door het meanderen ervan hier en daar gewijzigd.

Den Hoogen Bosch maakt deel uit van de Materberg, een hoogte ten noorden van het gehucht Broekhoven in Geulle. In het archief van L. van Mulken, bevinden zich gegevens over houtverkopen van de bezittingen van de heer van Elsloo. In deze lijsten en ook in andere stukken worden de namen Den Materbos, Den Materbergherbos en Den Hoogen Bosch door